

Barcelona -verkostoyhteistyötä miljoonakaupungissa

Sisällys

Barcelonan kaupungin asunnottomuusfaktoja:.....	2
1. Miksi Barcelonaan?.....	2
2. St. John of God: 500-v kristillinen terveystyö- ja sosiaalialan järjestö.....	3
Varhaisen vaiheen työskentelyä peruskouluissa.....	3
3. Barcelonan kaupungin asunnottomuustyö.....	3
Taustaa: Espanjan tyhjät asunnot.....	4
Verkosto (XAPSLL).....	4
Sosiaalinen vuokra-asuminen.....	5
Barcelonan Inklusioasunnot.....	5
St. Pere mes Baix – perheiden asumista kasvatuksellisista lähtökohdista.....	6
Ensisuoja Nou Barris.....	6
4. Asunto ensin -mallin pilotointia ja opintoja.....	7
Campus Docent Sant Joan de Déu –.....	7
asunto ensin -opintoja yliopistossa.....	7
5. Fundacio Mambre -asuntojen ja työvoiman välittämistä.....	8
Mambren työllisyyspalvelu.....	8
Ronda Home (Mambre).....	8
6. Mitä jäi käteen?.....	9

Tilastoja Barcelonan kaupungin asunnottomuudesta:

- ✓ Kaupungissa n. 1,6milj. asukasta
- ✓ Katuasunnottomia 750-950 henkilöä (eri tahojen tekemien laskentojen mukaan)
- ✓ Asunnottomia yhteensä n. 3000 (laskennoissa mukana ainoastaan ETHOS - luokittelujen *katuasunnoton* ja *asunnoton* määritelmät ja puuttuu *asunnottomuusuhan* tai *puutteellisten asuinolosuhteiden* alla olevat)
- ✓ Asuntolapalveluissa 1700-1900 henkilöä per kk
- ✓ Katuasunnottomista jopa 70% ja kaikista asunnottomista n. 17% on maahanmuuttajataustaisia
- ✓ 19% asunnottomista on nuoria (koko espanja)
- ✓ Vain 5 % kaikista asunnottomista arvioi alkoholin käyttöönsä korkeaksi
- ✓ Työttömyysaste n.18% (joista jopa 50% nuoria) Katso lähteet [täältä](#).

1. Miksi Barcelonaan?

Verkostokehittäjät tekevät kerran vuodessa kansainvälisen opintomatkan, jonka tavoitteena on liittää AUNE-ohjelman yhteiskehittämisen kumppaneita kansainväliseen asunnottomuustyön verkostoon sekä hakea oppia sellaisista hyvistä toimintamalleista, joita voidaan kattavasti hyödyntää myös AUNE-työssä. Tarkoituksena on ennakkoperehtymisen kautta valita kohde, jossa asunnottomuustyö konkretisoituu innovatiivisesti ja, josta voi ammentaa ideoita ja yhteistyömahdollisuuksia myös Suomen asunnottomuustyöhön.

Vuosittaiselle matkalle kutsutaan mukaan pääasiassa hankekumppaneita, joita varten on budjetoitu tietty määrä hankerahaa. Lisäksi mukaan voi lähteä muita asunnottomuustyön kentällä vaikuttavia tahoja. Tänä vuonna matkalla oli mukana edustajia eri järjestöistä ([Y-Säätiö](#), [HDL](#), [VVA ry](#), [KRITS](#), [Pelastusarmeija](#), [RSKL](#), [JKLKL](#)) sekä Helsingin kaupungin ja [ARA](#):n edustusta.

Barcelona valikoitua tämän vuotiseksi kohteeksi muun muassa seuraavista syistä: [Barcelonan kaupunki](#) on pisimpään Espanjassa kehittänyt laaja-alaista verkostoyhteistyötä asunnottomuuden poistamiseksi ja aloittanut asunto ensin -mallin pilotoimisen; isäntäorganisaationamme toimiva [St. John of God](#) -järjestö, jonka johtaja Joan Uribe on Euroopan asunnottomuusjärjestöjen verkoston FEANTSA:n puheenjohtaja, on kehittänyt asunto ensin -työn opintokokonaisuutta omassa yliopistossaan ja järjestöllä on pitkä historia asunnottomuustyön parissa; Barcelonassa toimii lukuisia muita järjestöjä kuten [Arrels](#) ja [Mambre](#), jotka tekevät vahvaa asunnottomuustyötä osana laaja-alaista verkostoa.

2. St. John of God: 500-v kristillinen terveys -ja sosiaalialan järjestö

Isäntäorganisaationamme toimi St. John of God -järjestö, joka on maailmanlaajuinen kristillinen terveys -ja sosiaalialan järjestö. Järjestö on 500 vuotta vanha ja sen perustehtävänä alkujaan on ollut sairaanhoidon kehittäminen ja tänä päivänä järjestö toimii yhtenä Espanjan suurimmista terveydenhuoltopalvelujen tuottajista. St. John of God -sairaaloita löytyy ympäri maailmaa ja Espanjan lisäksi toimintaa on ainakin seitsemässä Euroopan maassa sekä USA:ssa, Perussa, Meksikossa ja Kanadassa. Työntekijöitä järjestöllä on n. 7000. Barcelonassa järjestöllä on myös oma yliopisto, jossa suurin osa opiskelee sairaanhoidon koulutuslallalla ja pieni osa sosiaalialan linjalla (ks. jäljempänä ”Campus St. John of God”).

Terveydenhuollon lisäksi järjestö on kunnostautunut sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemisessä ja asunnottomuuden torjumisessa. Järjestö tukee verkostomaisella työllä useita eri kohderyhmiä,

esimerkiksi väkivaltaa kokeneita naisia, joiden tuentarpeisiin yhdistyy konkreettisesti myös asunnottomuuskysymykset. Asunnottomuuden parissa järjestö on työskennellyt noin 150 vuotta. Asunnottomuustyötä tehdään useissa kaupungeissa ja se sisältää monia osa-alueita, kuten hajautettua asumista, asuntolatyyppistä tuettua asumista, työllistymisen edistämistä sekä kasvatustyötä muun muassa peruskouluissa.

Varhaisen vaiheen työskentelyä peruskouluissa

Ensimmäisen vierailumme tarkoitus oli tutustua nimenomaan järjestön **kasvatustyöhön kouluissa**, joka kohdistuu pääasiassa yläasteikäisten pariin ja, jossa oppilaille ja opettajille on oma koulutus -ja tietopaketti asunnottomuudesta. Projekti kulkee nimellä [365 Beats](#) ja toimii osana St. John of God -järjestön laajempaa kasvatustyön ”EDU-K” nimistä kokonaisuutta. Toiminnan tavoitteena on levittää tietoisuutta haavoittuvista ryhmistä ja poistaa asunnottomuuden stigmaa sekä valistaa asunnottomuuteen johtavista syistä.

Erityisen toimivaksi projektissa on havaittu **kokemusasiantuntijoiden** käyttö yläasteikäisten oppilaiden parissa. Koulutusmallissa työntekijät yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa käyvät ensin kouluissa keskusteluttamassa oppilaita monipuolisen materiaalin avulla (videot, harjoitukset), jonka jälkeen on vielä toinen tapaaminen, jossa näitä ajatuksia puretaan. 365 Beats -projektin videoilla esiintyy täysin tavallisen näköisiä nuoria, jotka asunnottomuuskokemuksineen pystyvät tuomaan nuorille koululaisille viestin helposti ja uskottavasti. Tämä on koettu hyväksi työmuodoksi ja sitä on tehty jo 8 vuotta - alussa tarvittiin aktiivista lähestymistä koulujen suuntaan ja tällä hetkellä koulut lähestyvät projektia yhteistyön merkeissä.

Suomalaisten vieraiden parissa heräsi heti idea kehittää samankaltaista mallia Suomeen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tapahtuvan asunnottomuuden ennaltaehkäisytyön edistämiseksi. Lisää pohdintaa matkan annista lopussa.

3. Barcelonan kaupungin asunnottomuustyö

Kävimme keskusteluja Barcelonan kaupungin eri tahojen kanssa kolmeen eri kertaan: Barcelonan asunnottomuustyön mallista ja verkostosta vastaavien, kaupungin sosiaalisen asuintuotannon edustajien ja kaupungin ensisuojusta (CPA-keskukset) vastaavien kanssa. Tämä vuorovaikutus

osoittautui onnistuneeksi ja vastavuoroiseksi pohdinnaksi toimivista käytännöistä eri konteksteissa. On myös tärkeää, että vastaanottava taho saa vierailta antia omaan työhönsä palkkioksi työpanoksesta vierailujen järjestämiseen!

Taustaa: Espanjan tyhjät asunnot

Espanjassa suurin osa asunnoista on pitkään ollut yksityisomistuksessa ja vuoden 2008 kriisien seurauksena merkittävä osa tuli pankkien haltuunottamiksi. Nämä pankkien omistamat asunnot seisovat edelleen tyhjiillään joka puolella Espanjaa, tosin esimerkiksi Aragonin alueella pankit tarjosivat tämän vuoden keväällä lähes 3000 asuntoa alueen sosiaalisen vuokra-asumisen tukemiseen (katso [elPeriodico](#) uutinen).

Hieman poikkeuksellisesti Barcelonassa jopa kolmasosa asunnoista kuuluu vuokra-asuntokantaan mutta edelleen pankkien ja yksityisten omistajien tyhjät asunnot ovat sielläkin suuri ongelma. Barcelonassa on käynnistetty laskenta tyhjien asuntojen määrästä, jossa toistaiseksi on laskettu 4 / 73 korttelia ja löydetty yhteensä 210 000 tyhjää asuntoa. Barcelonan kaupunki on viime vuonna lähestynyt pankkeja ja muita suuria omistajia ohjatakseen niitä tyhjien asuntojen pitämisestä kohtuuhintaiseen vuokraamiseen tai myymiseen. Yksityisille omistajille on laitettu 2 vuoden rajoitus tyhjien asuntojen pitämisestä sakon uhalla.

Platform for People Affected by Mortgages (lisää englanniksi esim. [täältä](#)) on Barcelonassa v. 2009 syntynyt järjestö, joka taistelee pankkien suorittamia häätöjä vastaan koko Espanjan alueella. He yrittävät neuvotella pankkien kanssa muun muassa asuntojen myymisestä. Pankkeja on syytetty siitä, että ne haluavat myydä lähinnä vain huonokuntoisimpia kohteita samalla kun hallitusta yritetään saada painostamaan pankkeja esimerkiksi verotuksellisin keinoin.

Verkosto (XAPSELL)

Barcelonan kaupunki vastaa [asunnottomuustyön kokonaisuuden](#) sekä vuonna 2005 perustetun

[XAPSELL-verkoston](#) koordinoinnista. Verkoston lisäksi Barcelonan asunnottomuustyönmalli sisältää eri kohderyhmiin keskittyviä tiimejä sekä asumispaikkoja ja päiväkeskuksia. Lainmukaiset perusostopalvelut kuten terveydenhoito "CatSalut" kortilla, jolla julkisia terveyspalveluita voi käyttää ilman laskuja ja maksuja, toimivat osana kokonaisuutta.

XAPSELL on kaupungin asunnottomuustyötä tekevien järjestöjen verkosto, joka kokoontuu säännöllisesti ja kehittää yhdessä kaupungin asunnottomuuspalveluita ja tutkimusta. Mukana on 32 eri kokoista organisaatiota ja työn tavoitteena on muun muassa jakaa tietoa ja muuttaa työorientaatiota ae-periaatteen mukaiseksi. Vuosittain verkostolla on kolme suunnittelukokousta ja lisäksi on erilaisia työryhmiä. Kaikki osallistujat taustaorganisaatiosta riippumatta ovat samanarvoisia.

XAPSELL-verkoston tekemä tutkimus ja palveluiden kehittämistyö tuotti viimevuonna [raportin](#), joka kuvaa Barcelonan asunnottomuuden kehittymistä ja tilaa rehellisesti ja pelkistetysti. Raportissa esitetään muun muassa kritiikkiä portaittaiseen ja väliaikaiseen asumiseen perustuvaa järjestelmää kohtaan ja esitetään asunto ensin -mallin laajentamista asumispalveluissa. Lisäksi raportissa kritisoidaan asunnottomuuslaskennoissa huomioitujen ETHOS luokittelujen puutteita -esimerkiksi hädän uhan alla elävien laskeminen mukaan lisäksi asunnottomuuslukuja huomattavasti.

Vierailumme aikana XAPSELL-verkosto sai päätökseen neuvottelut kaupungin kanssa seuraavista askelista asunto ensin -pilotin etenemisessä. Neuvottelujen tuloksena kaupungilta on tulossa 100 uutta asuntoa pilottiin mukaan (asunto ensin -työstä lisää jäljempänä).

Sosiaalinen vuokra-asuminen

Tällä hetkellä Barcelonan vuokra-asuntokannasta vain 1,25% (n. 10 000 asuntoa) on yleishyödyllisiä kohtuullisen vuokratason asuntoja. Loput vuokra-asunnoista ovat Espanjan kalleimmasta päästä. Viime vuonna alkaneessa projektissa kaupungin on ollut tarkoitus hankkia 2000 sosiaalista vuokra-asuntoa vuodessa mutta tänä vuonna hintojen nousun vuoksi tavoitteesta on jouduttu luopumaan. Viime vuodesta lähtien myös uudisrakentamisesta on varattu 20% sosiaaliselle asuintuotannolle mutta kohteet, jotka nyt ovat rakenteilla, valmistuvat hitaalla tahdilla vasta vuosien päästä.

On selvää, että Barcelonan tulisi lisätä sosiaalista vuokra-asuntokantaa merkittävästi. Portaittainen malli Barcelonassa ei vedä sillä inklusioasunnoista (lisää alla) on vaikea tehdä hyppy normaaleille vuokramarkkinoille ja määräaikaisen asumisen vuoksi joudutaan usein aloittamaan polku alusta. Suomen vieraiden selkeä viesti oli, että puhutaan sitten portaittaisesta mallista tai asunto ensin -työstä niin molempien menestyksenkäs hoitaminen edellyttää tarpeeksi kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. XAPSELL-verkoston raportti painottaa samaa asiaa: verkoston asunnottomien huomioimisen malli, joka toisaalta on Espanjan kehittynein asunnottomuustyön järjestelmä, on rajoittunut lähinnä tulipalojen sammutteluun, mikäli laajempia asuntopoliittisia toimenpiteitä sosiaalisen asuintuotannon lisäämiseksi ei saada aikaiseksi.

Barcelonan Inklusioasunnot

Inklusioasunnot toimivat suunnitellun portaittaisen asumisketjun yhtenä osana ja asuminen on aina määräaikaista, enintään yhden vuoden mittaista (kaupungin mukaan todellisuudessa asuminen usein venyy pidempiaikaiseksi). Inklusioasunto-ohjelman tarkoituksena on osoittaa ihmisten asumiskelpoisuus, jotta he voisivat edetä yksityisiltä markkinoilta vuokrattuihin asuntoihin. Todellisuudessa tämä on osoittautunut haastavaksi ja inklusioasunnoista lähteneet asiakkaat tulevat ensisuojiin kautta takaisin jonoon ja pyöröovi-ilmiönä uudelleen projektin asiakkaiksi.

Kaupungin omistamassa hajautetussa asuntokannassa inklusioasuntoja on yhteensä 50, jotka muodostavat 221 asumispaikkaa. Järjestöillä on lisäksi omia inklusioasuntoja, joita on sekä keskitetyssä että hajautetussa kannassa. Yhdessä asunnossa on keskimäärin 4,5 asumispaikkaa eli asuminen on yhteisöllistä jaettuine keittiöineen ja kylpyhuoneineen (huom. normaali asunto vanhemmassa perinteisessä espanjalaisessa kerrostalossa on yleensä melko iso arviolta n.85 neliötä)

Kävimme vierailulla St. John of God järjestön keskitetyssä inklusioasumisyksikössä, jossa kerrostaloon oli rakennettu 15 asuntoa (yhteensä asumispaikkoja on 50, joista 8 on tarkoitettu pariskunnille). Asumiseen saa tukea henkilökunnalta, joita asumisyksikössä on kaksi (sosiaalityöntekijä ja ohjaaja). Asukkaista 55% on maahanmuuttajia, pääasiassa Marokosta tulleita, loput espanjalaisia. Miehiä on 80% ja keski-ikä on 41 vuotta.

Asuntolassa on seuraavat säännöt: muita pitää kunnioittaa, ei päihteitä, vieraat vain henkilökunnan luvalla. Työ perustuu luottamukseen ja säännöistä voidaan jossain määrin joustaa. Vuonna 2007 käynnistyneessä toiminnassa (aluksi vain 4 paikkaa) on jouduttu vain yksi henkilö kirjaamaan ulos ja asiakkaita on ollut yhteensä 77. Asukkaalla pitää olla vähän tuloja tai ainakin mahdollisuus saada tuloja mutta asukkaat eivät maksa asumisesta oikeata vuokraa.

Asiakkaat hakeutuvat inklusioasuntoihin esimerkiksi järjestön omista asuntoloista. Haastattelun yhteydessä tehdään suunnitelma yhdessä asukkaan kanssa, jossa tulee olla henkilön omat tavoitteet (voidaan aloittaa hyvin pienestä ja konkreettisesta, pitää olla realistinen). Siihen määritellään mitä henkilö itse tekee tavoitteen saavuttamiseksi ja se, mitä henkilökunta tekee auttaakseen asukasta saavuttamaan tavoitteen. Olennaista on, että asukas on itse vastuussa suunnitelmasta ja henkilökunta avustavassa roolissa. Suunnitelman toteutuminen arvioidaan 1-2 kk:n välein.

Eri asumisyksiköiden henkilökunnat muodostavat tiimin ja tarvittaessa asukas voi vaihtaa esim. yksiköstä toiseen. Henkilökunta antaa tarvittaessa tukea, vaikka asukas olisi jatkanut itsenäisempään asumiseen (tai lähtenyt muuten pois). Sosiaaliset suhteet ja yhteisö yksiköissä ovat asukkaille tärkeitä.

St. Pere mes Baix – perheiden asumista kasvatuksellisista lähtökohdista

Inklusioasuntojen lisäksi Barceloonaan rakentui hiljattain yksi pienehkö asumisyksikkö perheille - Sant Pere més Baix (Inclusion Center for families) ja nyt rakenteilla on kaksi uudiskohdetta, toinen tarkoitettu yksinasuville ja toinen perheille. Sant Pere més Baix, joka avattiin kaksi kuukautta sitten, on tällä hetkellä ainutlaatuinen keskitetty asumisyksikkö Barcelonassa koska siellä asuminen ei tapahdu kommuunissa vaan kaikilla perheillä on omat asunnot kylpyhuoneineen ja keittiöineen. Vanhempaan kerrostaloon on tehty sisätilojen remontin myötä 12 asuntoa perheille ja asunnot muistuttavat paljolti Suomen asuntoloiden muunto-ohjelmassa syntyneiden asumisyksikköjen tiloja.

Asumisentukityö lähtee kuitenkin melko erilaisista lähtökohdista kuin Suomessa ja noudattaa pikemmin perinteistä portaittaista mallia: asuminen ei ole pysyvää (maximissaan 2vuotta): näkökulma lähtee kasvatuksellisista lähtökohdista, jossa perheet koulutetaan asumiskelpoisiksi, jonka jälkeen autetaan etsimään itsenäistä asuntoa; mikäli perhe ei sitoudu tukisuunnitelmaan, joka käydään läpi kahden viikon välein, niin asuminen yksikössä voi päättyä; perheet tulevat sosiaalitoimen lähettäminä, joka on vastuussa uuden paikan järjestämisestä ja tämä voi olla ensisuoja; vuokraa perheet maksavat nimellisesti esim. 60€ muiden sosiaaliturvien mukaan.

Kysyttäessä mitä tapahtuu perheille, jotka joutuvat poistumaan palvelusta vastaus oli siinä mielessä lohdullinen, että Barcelonassa sosiaalitoimen asiakkuus takaa ainakin sen, että kaduilla ei lapsia näy. Perheitä saattaa sen sijaan kuulemma yöpyä ensisuojaissa.

Ensisuoja Nou Barris

Portaittaisen mallin mukaisia ensisuoja (Centro de Primera Acogida, CPA) on Barcelonan alueella useampia sekä kaupungin omana toimintana että järjestöjen pyörittäminä. *Nou Barris* on yksi lähellä keskustaa olevista ensisuojaista, sieltä voi varata paikan kerrallaan kolmeksi kuukaudeksi. Tämän jälkeen täytyy etsiä uusi majoitus esimerkiksi vaihtamalla ensisuoja -takaisin samaan suojaan voi tulla aikaisintaan 15pv päästä.

Suomeen verrattuna Barcelonan perusasumisen turva inhimillisistä lähtökohdista on jopa kattavampi koska ensisuojaissa voi yöpyä kuka vaan, myös laittomat siirtolaiset (vertaa vasta hiljattain Helsinkiin avattiin muutama [talvisuoja paperittomille](#)). Kokonaistilanne ei laittoman siirtolaisen tapauksessa Barcelonassakaan ole kovin helppo. Laiton maahanmuuttaja voi saada laillisen statuksen, jos tämä pystyy osoittamaan asuneensa maassa yli 3 vuotta ja saaneensa työpaikan. Maassaolon ja asumisen todistamiseksi käy kaupungin myöntämä dokumentti, jota yritetään hakea asunnottomille henkilöille järjestöjen avustuksella. Ilman vuokrasopimusta tämän dokumentin saaminen on kuitenkin haastavaa.

Kaupungin edustajat olivat kiinnostuneita asuntoloiden muuntoprojektista suomessa mutta rakenteellisia haasteita on ilmiselvästi sosiaalisten vuokra-asuntojen puute sekä keskustelun myötä

nähtävästi myös sosiaaliturvan puutteet. Esimerkiksi vain vuokrasopimuksella asuva voi saada sote-palveluja kaupungilta. Prosessissa asukkaan on käytävä näyttämässä vuokrasopimus kaupungin *community servicelle*, jonka jälkeen voi saada asiakaskontaktin ja päästä palvelujen piiriin. Myös takuuvuokran maksuun voi saada sosiaalitoimen apua vain, jos on tullut hädetyksi.

4. Asunto ensin -mallin pilotointia ja opintoja

Työorientaation muutostarve on Barcelonassa todettu. Yhdysvaltalaisesta asunto ensin -mallista ollaan oltu kiinnostuneita jo pidempään ja muutaman vuoden ajan työssä on otettu myös konkreettisia askelia. Ensin RAIS-järjestö (jolla toimintaa ympäri Espanjaa pääosin Madridissa) aloitti ae-projektin 10 asunnon kanssa, jonka jälkeen kaupunki päätti luovuttaa 50 asuntoa järjestöille ae-toimintaan. Seuraavaksi asunto ensin -pilottiin on tulossa kaupungilta 100 uutta asuntoa mukaan juuri päätyneiden XAPSLL -verkoston vetämien neuvottelujen tuloksena.

Feantsan tekemän tämän vuotisen [vertaisarvioinnin](#) mukaan Barcelonan asunto ensin -pilotti noudattaa yhdysvaltalaista mallia hyvinkin tarkasti ja sisältää muun muassa ainoastaan hajautettua asumista pysyvällä vuokrasopimuksella ja kotiin vietävällä tuella. Pilotin tulokset tulevat todennäköisesti olemaan positiivisia mutta haasteena tulee olemaan mallin levittäminen juuri rakenteellisten ongelmien kuten sosiaalisen ja kohtuuhintaisen vuokra-asumisen puutteen vuoksi. Malli kulkee toistaiseksi dominoivan portaittaisen mallin rinnalla ja muodostaa suhteellisen pienen osan Barcelonan asunnottomuuspalveluista.

XAPSLL-verkoston raportissa suositellaan niin ikään, että asuntoloihin perustuvaa mallia pyrittäisiin ajamaan enemmän hajautettuun asumiseen perustuvan asunto ensin -mallin sekä yhteisöasumiseen perustuvan asumisyksikkömallin suuntaan. Raportti ottaa huomioon hajautetun ja keskitetyn asumisen tarpeellisuuden ja kuvaa suosituksia keskitetyille yksiköille hyvin pitkälti Suomen mallin mukaisina asumisyksikköinä: ”—accomodation centres that combine privacy and autonomy with common spaces.” (ks. raportti s.70).

Campus Docent Sant Joan de Déu – asunto ensin -opintoja yliopistossa

Sant John of God -järjestöllä on myös oma yliopisto, jossa voi suorittaa sairaanhoidon ja sosiaalialan opintoja. *Master of social exclusión* -tutkinto, joka St John of Godin järjestämänä muodostaa osan Barcelonan yliopistojärjestelmän tarjonnasta, tulee lähiaikoina sisältämään *Housing First expert* -kurssin. Kurssimateriaaleissa on

hyödynnetty laaja-alaisesti asunto ensin -kirjallisuutta Amerikasta ja Euroopasta (*Housing First Guide Europe*, S.Tsemberiksen ja N. Pleacen esittämät periaatteet) ja tietyt asiakastyön välineet kuten motivoiva haastattelu kuuluvat kurssin ohjelmaan. Kurssin opinnot ovat monimuotoisia ja suuren osan voi suorittaa virtuaalista alustaa hyödyntäen. Kurssimateriaali on edelleen työstössä ja sen on tarkoitus valmistua tämän vuoden lopussa espanjaksi ja englanniksi.

St. John of God -järjestö on ollut myös [Housing First Europe Hubin](#) tapaamisissa aktiivisessa roolissa laajemman asunto ensin -koulutusmodulin suunnittelussa. Yliopistotasoinen ja käytännönläheinen asunto ensin -koulutus toteutettaisiin eurooppalaisten yhteistyöyliopistojen kanssa. HUBin toiminnasta voi lukea säännöllisesti Verkostokehittäjien [uutiskirjeen](#) mukana.

5. Fundacio Mambre -asuntojen ja työvoiman välittämistä

Fundacio Mambre on neljän Barcelonan alueella vaikuttavan asunnottomuusorganisaation perustama järjestö, jonka tehtävänä on **välivuokrata** asuntoja yksityisiltä markkinoilta perustajaorganisaatioiden tarpeisiin. Mambre välivuokraa yhteensä 150 asuntoa.

Barcelonassa vuokrat ovat niin korkeita, että jotkut yksityiset omistajat päättävät vuokrata mieluummin yhdistykselle halvemmalla kuin etsiä jatkuvasti sopivia vuokralaisia. Riippuen yhteistyötahon ohjelmasta, Mambrella on kattoraja asuntojen vuokraamisessa. Esimerkiksi St John of God on määritellyt asunto ensin - ohjelmaansa vuokrattavien asuntojen rajaksi 450-500e yksiöstä.

Mambre on erikoistunut asuntojen välivuokraukseen, joita se välittää muun muassa St. John of God ja Arrels järjestöjen käyttöön. Mambre ei omista yhtään kohdetta mutta heidän vierailulla saimme kuulla, että pankit olisivat alkaneet myydä asuntoja kohtuullisen alhaisin hinnoin esimerkiksi sosiaaliselle [Fundacio Habitat 3](#) -järjestölle.

Mambren työllisyyspalvelu

Välivuokraustoiminnan ohella Mambressa toimii **työllisyyspalvelu**, jossa asunnottomuustausaisia henkilöitä (usein perustajaorganisaatioiden lähettäminä) välitetään eri yritysten työvoimatarpeisiin. Työpaikat ovat normaaleilla työmarkkinoilla ja niistä maksetaan normaali palkka. Asiakkaat tulevat sekä suojista että inkluusioasunnoista ja työskentelevät Mambren kanssa jonkun aikaa työnhakuun ja henkilökohtaiseen orientaatioon liittyen (itsetunnon vahvistaminen).

Haasteena toiminnassa on tarkka asiakasvalinta, sillä normaaleille työmarkkinoille voi lähettää vain suhteellisen hyväkuntoista porukkaa. Mambren tehtävä on kartoittaa työnantajia, jotka ovat kiinnostuneita palkkaamaan henkilöitä sosiaalisin perustein. Asiaa auttaa Barcelonassa se, että toiminnasta koituu yrityksille jonkinlaisia veroalennuksia. Lisäksi Mambren ei tarvitse toimia yksin, sillä pankki La Caixa on pystyttänyt sosiaalisen työllistämisen verkoston [incorpora](#), jossa kaikki verkoston jäsenet (sosiaalialan organisaatioita) sitoutuvat etsimään yrityksiä, jotka olisivat valmiita sosiaaliseen työllistämiseen.

Monet työpaikoista liittyy turismiin, joka on Barcelonan yksi pääasiallinen työllistäjä. Tätä varten täytyy oppia englantia ja kieliopinnot hoidetaan Mambressa vapaaehtoisten voimin. Kieliopinnot ovat tärkeitä myös sen takia, että noin puolet Mambren asiakkaista ovat ulkomaalaisia. Yksi työllistymismahdollisuus on myös vanhustenhoito kotona -useimmat näistä kontakteista tulevat kirkon kautta, kun paikallinen pappi suosittelee Mambrea asukkaille.

Huonon työllisyystilanteen (18% väestöstä ja 50% nuorista on työttömiä) takia itsenäisen elämän saavuttaminen on hyvin vaikeaa -usein asiakkaat palaavat Mambren toimintaan jossain vaiheessa elämää. Toiminnan piirissä on yli 100 asiakasta vuodessa. Myös kannustinloukut ovat todellisuutta Barcelonassa, sillä noin puolet asiakkaista saa sosiaalitukia eikä halua ottaa esimerkiksi kolmen kuukauden työpaikkaa vastaan siinä pelossa, että menettää tuet.

Ronda Home (Mambre)

Barcelonan asunnottomuuspalvelukokonaisuus koostuu monenlaisista ratkaisuista, joista useampi on solutyypistä asumista. *Ronda home* on Fundacio Mambren pystyttämä yhteisöllisen asumisen yksikkö, jossa asumispaikkoja on 12 ja ne sijaitsevat asuntojen eri kokoisista huoneista. St. John of

God omistaa keskustassa sijaitsevan kerrostalon ja vuokraa ylläpitokustannushinnalla asuntoja eri yhdistyksille. Mambre vuokraa kahta eri asuntoa, joista Ronda Home muodostuu.

Yhdessä huoneessa asuu tavanomaisesti kaksi henkilöä samaan aikaan ja asuntojen yhteistiloista löytyy keittiö, kylpyhuone ja parveke. Kuten aikaisemmin oli mainittu kerrostalojen koosta, Ronda Home on hyvä esimerkki perinteisestä isommasta kerrostaloasunnosta. Pitkän käytävän varrella oli huoneita ja yhteisiä tiloja etäällä toisistaan ja siinä mielessä yhteisöasuminen vaikutti soveltuvalta konseptilta kyseisessä kohteessa.

Asuminen Rondassa on myös määräaikaista, max. 2 vuotta, joskin poikkeustapauksia löytyi täältäkin.

6. Mitä jäi käteen?

Barcelonan matkasta heräsi monenlaista pohdintaa puolin ja toisin. Matkaa voikin pitää onnistuneena, kun molemmille sekä vieraille että isännille jää jatkopureskeltavaa keskustelluista ja koetuista asioista.

St. John of God -järjestön kouluyhteistyön ja kokemusasiantuntijuuden työmuotoa pidettiin onnistuneena keinona lisätä tietoisuutta sosiaalisesta syrjäytymisestä ja tukea empatiakyvyn kehittymistä nuorten parissa. Kouluyhteistyötä on jo Suomessa olemassa ja kokemusasiantuntijuus on AUNE-ohjelman yksi keskeinen osa-alue. Lisäksi yhteistyö espanjalaisten kanssa, jotka hakevat projektilleen aktiivisia partnereita ympäri Eurooppaa, voisi tuoda tärkeää kokemusta ja materiaalia kasvatustyön eri vaiheista. Ei muuta kuin yhdessä kehittämään!

XAPSELL-verkoston työskentely herätti pohtimaan kaupunkikohtaisten verkostojen vahvistamista Suomessa (joita on jo ennaltaehkäisevien strategioiden osalta koottukin), joiden kanssa yhdessä pohdittaisiin keskeiset toimenpiteet seuraaville vuosille. Tarkoitus olisi paikkakuntaakohtaisesti minimoida päällekkäinen työ ja toisaalta turvata mahdollisia riskitilanteita. Verkostoilla voisi olla edustajat valtakunnallisesti (kuten esimerkiksi Verkostokehittäjien laajassa asiantuntijatiimissä)

Kampus visiitin myötä vahvistui idea kansainvälisistä yliopistotasoisista kokonaan virtuaalisista ae-opinnoista, joita on tarkoitus kehittää Housing First Europe Hubin yhteydessä.

Fundacio Mambren työllistämiprojekti jätti pohtimaan voisiko meilläkin kehittää lisää veroalennuksien tapaisia kannustinjärjestelmiä yrityksille sosiaalisen työllistämisen tehostamiseksi? Entä onko meillä tarpeeksi toimintaa, jossa välitetään hankalasti työllistyviä henkilöitä yrityksille normaaleihin palkkatöihin?

Ensisuojatoimintaa tarvitaan Suomessa mahdollisesti lisääntyvässä määrin ja sen yleisinhimillisistä lähtökohdista voidaan ammentaa oppia Barcelonasta. Oikeus ensisuojaan tulisi koskea jokaista riippumatta henkilön taustoista tai tilanteesta. Entä voitaisiinko Suomessa kehittää paperittomien palveluita ja mahdollisuuksia lailliseen oleskeluun alusta asti innovatiivisella työotteella?

Vaikka Suomessa voidaankin huokaista helpotuksesta, että Barcelonan tyyppiset asuntolat ovat jo purettu ja voidaan lähinnä keskittyä itsenäisen elämän mahdollistavan asumispolun tehostamiseen, niin ei tule unohtaa pysyvään vuokrasuhteeseen perustuvan asumisen tärkeyttä. Barcelonan väliaikaiset asumispalvelut ensisuojoissa ja inkluusioasunnoissa muistuttavat, että asunnottomuuden tehokas poistaminen onnistuu ainoastaan pysyvään asumiseen perustuvissa järjestelyissä. Tämä konkretisoituu etenkin Suomen yhteisölliseen asunto ensin -malliin perustuvissa asumisyksiköissä. Juuri asumisen pysyvyys erottaa palvelun esimerkiksi Barcelonan portaittaisesta inkluusioasumisesta.

Matkaraportin laati Verkostokehittäjät, Y-Säätiö.